

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 300 13 00
F: 01 300 13 56
E: gp.uvhvvr@gov.si
www.uvhvvr.gov.si

Številka: U0070-11/2020
Datum: 14. 7. 2020

Zadeva: Poročilo nadzora sadja in zelenjave na stojnicah in tržnicah 2020

1. Namen izvedbe nadzora

Inšpektorji za hrano so od 13. maja do 14. julija 2020 z namenom ugotavljanja sledljivosti in ustrezne označenosti sadja in zelenjave ter z namenom ugotavljanja primerov zavajanja potrošnikov, posebno glede navajanja porekla, izvajali poseben nadzor. Polega pravilnega označevanja so inšpektorji preverjali tudi izpolnjevanje splošnih higienskih pogojev na mestu prodaje.

Leto 2020 so izvajanje prodaje sadja in zelenjave na stojnicah močno zaznamovali ukrepi zaradi pandemije COVID-19. Omejevanje mobilnosti prebivalstva je zmanjšalo množično prakso odhajanja 'turistov' na oddih od konca aprila in v začetku maja, predvsem v turistične kraje proti morju. Zaradi tega dejstva je bilo tudi ponudbe sadja in zelenjave na stojnicah ob cestah v tem času manj kot prejšnja leta.

2. Vsebina pregleda

V okviru inšpekcijskih pregledov sadja in zelenjave na stojnicah na tržnicah in na drugih prodajnih mestih tudi ob cestah, so inšpektorji preverjali:

- identifikacijo subjekta (ustrezna označenost prodajnega mesta in ustrezna registracija zavezanca);
- pravilnost oznak sadja in zelenjave v skladu z Uredbo (EU) št. 543/2011 vključno s preverjanjem ustrezne navedbe porekla svežega sadja in zelenjave;
- sledljivost;
- izpolnjevanje ustreznih higienskih pogojev prodaje;

V primeru navajanja pridelovalca iz Slovenije so inšpektorji poleg dokumentacije (dokument izdaje in dokument nabave) preverjali pridelke tudi na mestu pridelave (stanje pridelkov, čas obiranja, način transporta) ter v nekaterih primerih odvzeli tudi vzorce za izotopske analize, ki bo pokazala verjetnost navedenega porekla. Izotopske analize, ki do časa poročanja še niso končane, bodo izdelane tudi za sadje in zelenjavo tujega porekla na prodaj v običajnih trgovinah.

3. Podatki o izvedenih pregledih

V okviru akcije je bilo do 14. 7. 2020 izvedenih 292 pregledov. Pregledanih je bilo 235 različnih zavezancev.

Preglednica1: Število pregledov

Število pregledov skupaj	Pregledi prodaje	Pregledi na mestih pridelave
292	219	73

Glede pregledanih vrst sadja in zelenjave je bilo v tem času največkrat pregledano jagodičevje, češnje, marelice ter šparglji.

Preglednica 2: število pregledov po vrsti pregledanega sadja in zelenjave:

Živilo:	Št. pregledanih		
Češnje	133	Cvetača	4
Jagode	106	grozdje, namizno	4
Marelice	54	Koleraba	4
šparglji	43	Por	4
Paradižnik	33	špinača, sveža	4
Jabolka	29	fige	3
Krompir, rani	20	fižol - suhi	3
solata	18	koromač	3
Čebula	15	Krompir, pozni	3
Bučke	13	kumarice	3
Kumare	13	Lubenice	3
Blitva	12	Melone	3
zelje, glavno	11	zelenjava	3
Hruške	10	Banane	2
Korenček	10	Banane	2
Paprika	10	borovnice	2
Česen	9	Fižol s strokom	2
Limone	7	Jagodičevje	2
breskve in nektarine	9	ohrovt, brstični	2
čebula spomladanska	6	pesa	2
Brokoli	5	Peteršilj-listje	2
Grah	5	Pomaranče	2
kumare	5	Peteršilj	5
Peteršilj	5	Cvetača	4

4. Ugotovitve

Tudi v letu 2020 je ugotovljeno, da se prodaja na stojnicah na območju Slovenije ne izvaja enakomerno, da je prisotna predvsem v osrednji in jugozahodni Sloveniji.

V naslednjih preglednicah so predstavljeni rezultati nadzora.

Preglednica 2: Splošne ugotovitve nadzoru:

	zagotavljanje sledljivosti	označeno in pakirano na predpisan način	poreklo
ustrezno	596	451	542
neustrezno	63	127	88
delež skladnih	0,90	0,78	0,86

Največ neskladnosti je bilo ugotovljenih pri splošni označenosti (22 %), sledi nepravilno navajanje porekla (14%), neustrezno zagotavljanje sledljivosti (10 %).

Največ pregledov je bilo izvedenih na češnjah, jagodah, marelicah špargljih in paradižniku.

Preglednica 3: delež skladnega sadja oz. zelenjave:

Živilo:	Št. evidentiranih pregledov po vrsti sadja	Delež skladnih sledljivost	delež skladnih označenost (brez porekla)	delež skladnih poreklo
češnje	133	0,90	0,81	0,87
jagode	106	0,86	0,85	0,85
marelice	54	0,89	0,82	0,89
šparglji	43	0,87	0,77	0,77
paradižnik	33	0,95	0,85	1,00

Glede **sledljivosti** je bilo neskladje ugotovljeno pri 5% pregledanega paradižnika, 10% češenj, 11% marelic, 13% špargljev ter 14% jagod.

Glede **pravilne označenosti** (razen porekla) je bila neskladnost ugotovljena pri 15% pregledanih jagod in paradižnika, 18% marelic, 19% češenj in 23 % špargljev.

Glede pravilnega **navajanja porekla** ni bilo ugotovljene neskladnosti pri paradižniku, je pa bila ugotovljena neskladnost pri 11% pregledanih marelic, 13% češenj, 15% jagod in 23 % pregledanih špargljev.

Vzorčenje sadja in zelenjave za izotopske analize

Z namenom preverjanje navedb pridelovalcev oz. prodajalcev glede porekla, je UVHVVR v okviru tega nadzora odvzela 56 vzorcev češenj, 57 vzorcev jagod in 56 vzorcev špargljev za izotopsko analizo. Analize zajemajo določitev vsebnosti elementov kot so: Si, P, S, Cl, K, Ca, Mn, Fe, Zn, Br, Rb, Sr in stabilnih izotopov: $\delta^{13}C$, $\delta^{15}N$, $\delta^{34}S$ v liofiliziranem vzorcu ter $\delta^{18}O$ v vodnem ekstraktu. Gre za zbiranje dokazov z analitskim ugotavljanjem skladnosti glede **sledljivosti in navajanja porekla pri jagodah, češnjah in špargljih**.

Mesta odvzema za te analize so bila poleg stojnice predvsem same pridelovalne površina, pa tudi trgovske verige, ki prodajajo sadje in zelenjavo tujega porekla. Slednje predvsem z namenom ugotavljanja in dokazovanja tujega sadja in zelenjave, ki bi bilo v prometu kot slovensko.

Rezultati bodo na voljo v roku meseca dni.

5. Ukrepanje

Inšpektorji so za ugotovljene nepravilnosti izrekli upravno inšpekcijske ukrepe – teh je bilo 54. Za ugotovljene kršitve so uvedli skupaj 56 prekrškovnih postopkov.

Preglednica3: Število pregledov in ukrepi nadzora

ukrepi						
upravni			prekrškovni			obdolžilni predlog
odločba	opozorilo	uničenje	PN	odločba	opozorilo	
27	35	Glej preglednico 4	Faza obravnave - do sedaj 56			2

Preglednica 4: Količina trajno zaseženega sadja

količina živila prepoved prodaje / uničenje (v kg)	I. 2020*
jagode	48,5
češnje	125,8
šparglji	14,8
marelice	89,6
nektarine	34,3
fige	36
paprika	10
bučke	10
paradižnik	18,3
melancani	8,5
kumare	13
zelena	2,5
brokoli	1,5
zelje	8

Skupaj je bilo zaseženih in uničenih 420,8 kg sadja in zelenjave. Največ je bilo zaseženih češenj in marelic.

6. Zaključek

Inšpektorji UVHVVR so izvedli nadzor označevanja sadja in zelenjave kljub pričakovano manjšemu obsegu ponudbe zaradi pandemije COVIV-19.

Pri izvrševanju ukrepov, zlasti pri plačilu denarnih kazni, inšpektorji naletijo predvsem na naslednje težave:

- dejavnost prodaje izvajajo pravne osebe, ki imajo v R Sloveniji samo poštni predal, odgovorne osebe imajo naslov v tretjih državah - posledično je vročanje uradnih listin neučinkovito;
- pravne osebe so ustanovljene samo za kratko obdobje, včasih krajše od enega leta in v kolikor pravna oseba dobi prepoved izvajanja dejavnosti, iste fizične osebe nemudoma ustanovijo drugo pravno osebo – posledično so inšpekcijski in sodni postopki neučinkoviti;
- pravne osebe takoj po ustanovitvi ukinejo plačilni in transakcijski račun – posledično ni mogoče izterjati izrečenih pravnomočnih kazni.

Zaradi prej naštetih težav so se inšpektorji povezali s sodišči, tako da na sodišča podajo obdolžilni predlog za zaseg vseh predmetov, s katerimi je bil storjen prekršek. Postopek terja takojšnji odziv sodišča - to je v nekaj urah.

Seznam zavezancev, kjer so bili vloženi obdolžilni predlogi na pristojna sodišča v času od 2018 do 2020.

Leto vložitve obdolžilnega predloga	Stranka
2018	F & M COMPANY D.O.O. (MSO: 6477461000; SUBJ_ID: 1248023)
2019	BRIŠKA GAJBICA D.O.O. (MSO: 8356289000; SUBJ_ID: 1329524)
2019	PRODAM SADJE 1 D.O.O. (MSO: 7145314000; SUBJ_ID: 1329967)
2019	BRIŠKA GAJBICA D.O.O. (MSO: 8356289000; SUBJ_ID: 1329524)
2019	BRIŠKA GAJBICA D.O.O. (MSO: 8356289000; SUBJ_ID: 1329524)
2019	BRIŠKA GAJBICA D.O.O. (MSO: 8356289000; SUBJ_ID: 1329524)
2019	PRODAM SADJE 1 D.O.O. (MSO: 7145314000; SUBJ_ID: 1329967)
2019	PRODAM SADJE 1 D.O.O. (MSO: 7145314000; SUBJ_ID: 1329967)
2019	PRODAM SADJE 1 D.O.O. (MSO: 7145314000; SUBJ_ID: 1329967)
2019	BRIŠKA GAJBICA D.O.O. (MSO: 8356289000; SUBJ_ID: 1329524)
2020	SAN-JAM PREVOZI D.O.O. (MSO: 8097992000; SUBJ_ID: 1342154)
2020	SAN-JAM PREVOZI D.O.O. (MSO: 8097992000; SUBJ_ID: 1342154)

Kljub izvedenim postopkom in odvzetim pridelkom ni opaziti bistvenega napredka pri dosegu skladnosti prodaje sadja in zelenjave na stojnicah.

Inšpekcija ocenjuje, da bi bilo potrebno zakonsko regulirati prodajo sadja in zelenjave na stojnicah izključno na za to organiziranem in registriranem mestu in ne ob cestah ali na parkiriščih ob cestah.

UVHVVR ocenjuje, da stojnice ob cestah niso najbolj zaupanja vredna mesta za nabavo sadja in zelenjave, saj so nepravilnosti glede zagotavljanja sledljivosti in navajanja porekla na teh mestih še vedno prepogosta.

Pripravila:
Suzana Marolt

Andreja Bizjak, dr.vet.med.
direktorica inšpekcije